

УДК 330.322 (477.74)

DOI: 10.31891/2307-5740-2018-260-4-135-142

КАРПЕНКО Л. М.

Одеський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МОДЕЛЮВАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА: ІННОВАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ

У статті автор приділяє увагу питанням розробки стратегічних програм розвитку підприємства на інноваційних засадах, інтегрує теоретико-методологічний базис з інструментально-технологічним забезпеченням за запропонованою архітектонікою; узагальнена концептуальна модель стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку. Організаційно-економічні інструменти інвестування, що потенційно застосовні та мають значний потенціал активізації інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства, – краудфандинг, краудсорсінг та краудінвестинг. У роботі систематизовано інструментальну базу стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства у контексті розробки стратегічних програм розвитку підприємства, інвестиційного контролінгу бізнес-процесів підприємств, що сприяє розробці програмно-методологічних підходів до реалізації управлінської та контрольної функції.

Ключові слова: інвестиції, інновації, інноваційний процес, інвестиційний процес, інвестиційний контролінг, стратегування, концептуальна модель, інструментарій контролінгу, активізаційні програми.

KARPENKO L.

Odessa Regional Institute for Public Administration of the
National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

CONCEPTUAL PRINCIPLES OF MODELING STRATEGIC PROGRAMS OF THE ENTERPRISE DEVELOPMENT: INNOVATIVE INSTRUMENTS

The aim of this work consists of the studying issues of systematization of the tool base for the strategy of activating innovation and the enterprise investment development and development of strategic business development programs; analysis of the features of investment control of enterprises business processes; development of software and methodological approaches to the implementation of management and control functions; elaboration of a generalized conceptual model of strategy for activating innovation and investment development of the enterprise. The newest mechanisms of innovation development of the economy and its investment support are organizational and economic investment instruments, which are applicable for activating innovation and investment development of industrial enterprises. Domestic industrial enterprises are confronted more often with the problems of investing large and longer than small and short innovative investment projects aimed at bringing innovation products to the market, carrying out certain researches, and introducing innovative technologies. In the article the author pays attention to the development of strategic business development programs on an innovative basis. The generalized conceptual model of strategy of activating innovation and investment development integrates the theoretical and methodological basis with instrumental and technological support, according to the proposed architectonics. Organizational and economic investment instruments that are potentially applicable and have significant potential for intensifying the innovation and investment development of an industrial enterprise – crowd funding, crowd sourcing and crowd investing. The scientific article describes the systematization of the strategic basis of strategy for activating innovation-investment development of the enterprise in the context of the strategic business development programs development, investment control of enterprises business processes, which contributes to the development of software and methodological approaches to the implementation of management and control functions. At the end, this study provides the analytical basis of the integrated management analysis of investment activities of domestic enterprises in a competitive environment, to determine the investment potential of the industry by means of using predictive validity.

Keywords: investment, innovation, innovation process, investment process, investment controlling, strategy, conceptual model, controlling tools, programs of activation.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Високий рівень економічного розвитку, як показує досвід промислово розвинених країн світу, забезпечується низкою умов, головними з яких є накопичений науково-технічний, індустріальний, інвестиційний потенціал, інституційні чинники технологічного прогресу і державна підтримка інноваційних перетворень. Істотний вплив на інноваційно-інвестиційну діяльність, забезпечення лідируючих позицій, конкурентоспроможність у промисловості має потужність його інноваційного потенціалу. За таких умов особливого значення набуває обґрунтування теоретичних засад і практичних заходів щодо розвитку вітчизняного виробництва за рахунок формування та реалізації його інноваційного потенціалу та розробки стратегічних програм розвитку підприємства.

Інноваційний розвиток вимагає необхідного інвестування, в той час як стимулювання інвестиційної діяльності має розглядатися в контексті загального інноваційного вектора стратегічного розвитку держави. Активізація інвестиційно-інноваційних процесів у підприємницької галузі повинна супроводжуватися створенням сприятливого інвестиційного клімату та прозорості відносин в інвестиційно-інноваційній сфері, створенням умов для нарощування внутрішніх інвестиційних ресурсів, стимулюванням припливу іноземних інвестицій, стимулювання розвитку науки і освіти [1–3].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження сутності інноваційного потенціалу виробництва, його структури та методів оцінки, інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств,

стратегування відображено в працях зарубіжних і вітчизняних учених: О. Амоши, В. Андрійчука, В. Амбросова, І. Балабанова, С. Володіна, П. Воронжака, П. Гайдуцького, В. Гейця, О. Гудзь, О. Дація, Н. Лишевої, М. Зубця, Л. Карпенко, М. Кисіля, О. Крисального, М. Кропивка, Л. Колосова, П. Макаренка, М. Маліка, Л. Мартюшевої, В. Месель-Веселяка, П. Микитюк, В. Онегіної, Г. Підлісецького, О. Редькіна, Ф. Фабози, С. Філіппової, М. Портера, І. Пригожина, П. Саблука, В. Семіноженко, В. Ситника, Р. Солоу, П. Стецюка, О. Сухарева, К. Фрімена, Н. Хрущ, В. Юрчишина, Ю. Яковця та ін. Автори одноставно стверджують, що впровадження інновацій стимулює якісні перетворення у виробництві, які, у свою чергу, є поштовхом до наступних змін у досягненні досконалості. Аналіз останніх наукових праць свідчить про наявність результатів комплексних досліджень щодо розвитку та впровадження елементів інноваційно-інвестиційного механізму, напрямків стратегічного розвитку підприємництва, удосконалення інвестиційного клімату, певних-економіко статистичних розрахунків, управлінських підходів.

Отже, питання стратегічного планування й управління розвитком інновацій, розробки фінансово-економічного механізму є достатньо опрацьованими. Слід зазначити, що значна увага приділяється проблемам управління інноваційно-інвестиційними процесами на рівні економіки країни та окремих галузей. Але деякі питання залишаються невизначеними, недостатньо обґрунтованими. Виникає потреба вдосконалення та розширення дослідження цієї проблематики. Світовий досвід нагромадив значну кількість методів та прийомів інноваційно-інвестиційного аналізу, але їх застосування у вітчизняних умовах є проблемним, бо самі вони потребують подальшого вдосконалення. На думку автора, слід приділяти більшу увагу дослідженню напрямків розвитку інноваційної діяльності та формуванню механізмів управління на рівні конкретних підприємств, з урахуванням їх особливостей, розробки програм стратегічного розвитку підприємництва, вдосконалення системи аналітичних показників інтегрованого управлінського аналізу інноваційної діяльності підприємства, що сприяє формуванню оцінки розвитку потенціалу промисловості Одеського регіону взагалі.

Мета роботи полягає у дослідженні питань систематизації інструментальної бази стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства та розробки стратегічних програм розвитку підприємництва; аналізу особливостей інвестиційного контролінгу бізнес-процесів підприємств; розробці програмно-методологічних підходів щодо реалізації управлінської та контрольної функції; розробці узагальненої концептуальної моделі стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нові підходи, що потрібні активізації інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства, на думку автора, мають спиратися не лише на теоретико-методологічний базис стратегування та його управлінський інструментарій різної природи, а й на власну архітектуру, новітні механізми інноваційного розвитку та його інвестиційного забезпечення, та компетентнісні засади стратегування.

Теоретичний базис потрібний, оскільки він визначає, по суті, нові правила, об'єкти та інструменти активізації інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств та її стратегування утворюють:

- *відомий категорійно-понятійний апарат, адаптований для аналітико-облікових цілей стратегування.* *Інновацію* для промислового підприємства визначено як кінцевий результат інноваційного процесу, що отримав своє втілення у вигляді нового або удосконаленого конкурентоспроможного продукту або послуги на ринку, що використовується у діяльності; *інвестиція* має подвійне визначення: фінансове як система економічних та інших відносин з приводу кругообігу капіталу, авансованого у вигляді грошових, майнових, інноваційних та інтелектуальних цінностей в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання позитивних результатів; економічне – як витрати на створення, розширення, реконструкцію та технічне переозброєння основного капіталу, а також на пов'язані з цим зміни оборотного капіталу;

- *запропоновані дефініції*, потрібні для цілей дослідження: *активізація розвитку промислового підприємства*, до складових якої віднесено методи, форми та механізм фінансування, а також інвестиційне проектування на базі бюджетування та прогнозування грошових потоків а до складових активізації інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств – використання сучасних інноваційних форм і методів інвестування на тлі принципу діджиталізації; *стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств* – як керований безперервний процес ефективного інноваційно-інвестиційного розвитку у системній ієрархічній консолідації стратегічного планування та прогнозування, інвестиційного проектування, управлінського аналізу, бюджетування за центрами фінансової відповідальності, розподілом економічної та фінансової інформації, диференційованого моделювання за цільовими прогнозними результатами, адміністрування оцінки ефективності проектів, супроводження та їх реалізації з використанням комплаєнс-контролю;

- *теоретико-методологічні засади інвестиційного проектування* як базового процесу в управлінні інноваційним розвитком підприємств крізь призму класифікаційних ознак, принципів, ранжування, які розширюють його вплив на інвестиційний процес з концептуально-методологічного рівня на інструментально-технологічний. Головним аргументом на користь цього є наявність у інвестиційного проектування чіткого обліково-аналітичного та інформаційно-аналітичного методичного інструментарію, який дозволяє оцінити всі складові інноваційно-інвестиційного розвитку та інвестиційного проекту на

відповідність заданим критеріям. *Основні завдання фінансово-економічних розрахунків в інвестиційному проектуванні* – це ефективне здійснення інвестиційної діяльності, проектний аналіз, обґрунтоване управління фінансами;

- запропоноване бачення: а) *організаційно-економічного механізму активізації інноваційно-інвестиційної діяльності промислових підприємств, де зовнішніми економічними системами управління інвестиційною діяльністю є державні системи: фінансова, кредитна, оподаткування, платежів за виробничі та природні ресурси, економічних стимулів і санкцій, цін; б) стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства* – як частину стратегування всього процесу розвитку та типовий об'єкт для бюджетування, методологія якого застосовна до всіх процесів активізації на рівні підприємства, включаючи й інноваційно-інвестиційний розвиток [4, с. 109–118];

- *робоча гіпотеза дослідження*, за якою системне запровадження в управлінні промисловим підприємством стратегування активізації його інноваційно-інвестиційного розвитку підвищуватиме результативність інноваційно-інвестиційного розвитку та економічну ефективність інноваційно-інвестиційної діяльності.

Методологічний базис процесу стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку промислових підприємств, формування його концептуальної моделі та складових утворює наступне:

- *бюджетування інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства* як процес розробки, виконання, контролю і аналізу фінансового плану інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства, що охоплює всі сторони інноваційно-інвестиційної діяльності та інвестиційного проектування, дозволяють зів'язати понесені витрати та отримані результати у фінансових термінах на майбутнє і за окремими періодами;

- *методологія управлінського аналізу інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства* як системне використання традиційних та новітніх методів фінансово-економічних розрахунків, до яких віднесено: інвестиційний, фінансово-інвестиційний та маркетинговий аналіз, метод дисконтування щодо оцінки інвестиційних проектів етапів. Сукупність їх певних видів, прийомів та методів складатиме методолого-методичні засади аналітичного блоку в стратегуванні активізації інноваційно-інвестиційним розвитком промислового підприємства;

- *критерії ефективності активізації інноваційно-інвестиційного розвитку, що охоплюють чотири полюси стратегічного управління*: механізм внутрішньої координації, процедур стимулювання, системи інформації, структури прийняття рішень. *Параметрами ефективності* визнані найбільш важливі параметри функціонування промислового підприємства, що мають бути досягнуті за результатами інноваційно-інвестиційного розвитку, які дозволяють оцінити якість розвитку і досягнення його цілей, заявлених підприємством;

- *адміністративний метод управління*, оскільки *адміністрування* як процес забезпечує чіткий розподіл обов'язків в апараті управління, додержання правових норм і повноважень у вирішенні питань господарської діяльності. На стратегічному рівні управління *адміністрування* стосується саме процесу формування та реалізації стратегії інноваційно-інвестиційного розвитку, тобто процесу її стратегування методами контролювання процесів, процедур, виконавців;

- *методів прогнозування, програмування і моделювання*, що відносяться до методів розробки і здійснення адміністрування, проте їхнє застосування у стратегуванні для активізації інноваційно-інвестиційного розвитку вимагає використання більш складного науково-практичного інструментарію у вигляді похідних, комбінованих утворень, що складаються з методів аналізу, проектування, конструювання та розробки форм, структур і процедур;

- *економічного трактування стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку* як системи забезпечення конкурентних переваг підприємства в умовах комплаєнс-контролю та сучасної інструментально-технологічної бази моделювання стратегії розвитку підприємства.

Архітектоніку стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства можна подати змістовно або структурно-логічною схемою. У першому випадку під *архітектонікою* стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства можна розглядати стійкий взаємозв'язок складових інноваційно-інвестиційного розвитку, який відповідає його внутрішній сутності, надає йому цілісності та гармонійності й забезпечує ефективне формування інноваційного потенціалу, накопичення та використання інноваційно-інвестиційних ресурсів. За даного підходу термін «архітектоніка стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства» описує *принципи побудови механізму стратегування та відповідного процесу*, дає змогу визначати його загальну динаміку, вектори розвитку та напрями змін для досягнення результатів.

У процесі стратегування ухвалюються рішення не тільки щодо того, що потрібно зробити, щоб ефективно управляти (тобто за функціями управління); але і як слід впливати на активізацію інноваційно-інвестиційного розвитку (об'єкт управління), за допомогою яких інструментів та методів, щоб отримати максимальну віддачу задіяних інвестиційних ресурсів, реалізуючи інноваційний розвиток. При цьому управлінські рішення спираються на відповідні базові положення, загальні правила, основоположні ідеї й орієнтири (тобто *принципи управління*), які:

- визначають риси реальної управлінської практики на підприємстві;

- формулюють вимоги до стратегічного управління підприємством: до якісних та кількісних характеристик апарату управління, функцій, організаційної структури, процесу та механізму управління.

Загальні принципи стратегування як частині стратегічного управління підприємством повинні задовольняти такі вимоги [5; 6]: відображати загальні положення, властиві організаціям різних типів і видів; відповідати законам розвитку природи, суспільства та бізнесу.

Особливостями розробленої концептуальної моделі є (рис. 1):

- врахування багатоаспектності стратегування та соціально-економічної природи активізації інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства;
- функціональне інтегрування, яке поєднує планування, прогнозування, аналізування та контролювання ще й на інструментальному рівні процес;
- посилення дієвості організаційно-економічного механізму стратегування за рахунок використання сучасних інноваційних інструментів інвестування проектів: краудфандінг, краудсорсінг, краудінвестінг.

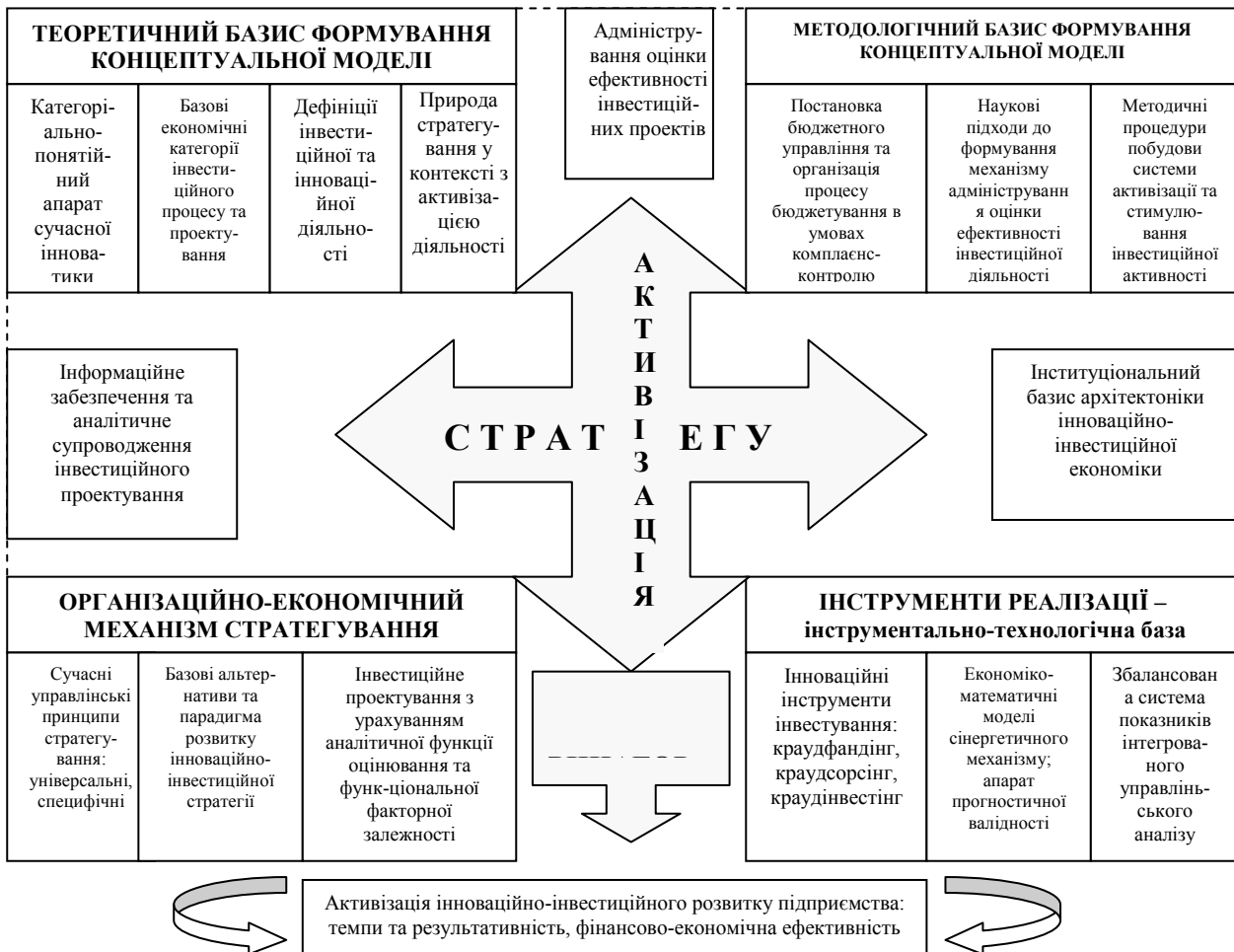

Рис. 1. Узагальнена концептуальна модель стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства (джерело: власна розробка)

Новітні механізми інноваційного розвитку та його інвестиційного забезпечення – це організаційно-економічні інструменти інвестування, застосовні для активізації інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства. Вітчизняні промислові підприємства зіштовхуються частіше з проблемами інвестування великих та тривалих, ніж малих та коротких інноваційно-інвестиційних проектів, що мають на меті виведення інноваційної продукції на ринок, проведення певних досліджень, впровадження інноваційних технологій. Альтернативами для залучення коштів у такі проекти для них є отримання кредиту в банках, пошук великих інвесторів, залучення фінансів з венчурних фондів. Але в українських реаліях кредитування є фінансово найгіршим для підприємства способом залучення інвестицій: ставки відсотку високі, політика нестабільна, умови позики великих сум важкі для позичальника, і в разі провалу проекту його ініціатор може опинитися в ситуації необхідності виплати великого боргу, швидко зростаючого через штрафи за прострочення.

Інноваційно-інвестиційний розвиток підприємств та вихід на світовий простір потребує сучасне інструментальне підґрунтя, нові сучасні управлінські технології, а саме: краудінвестінг, краудсорсінг, краудфандінг, імпаکتінвестінг тощо. На Україні у підприємницької діяльності останні роки

використовуються нові інноваційні форми інвестування та підприємства мають намір до розширення використання різних інвест-платформ, що покращую веденню міжнародного бізнесу [7, с.1–11].

Програмні та методологічні питання інтегрованого управлінського аналізу інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства слід розглядати в такій послідовності: ідентифікація визначення об'єкта і предмета → цілей і принципів аналізу → розробка системи показників → вибір джерел інформації → вибір методів та моделей аналізу → визначення способів використання результатів.

З цього випливає, що *система аналітичних інструментів інтегрованого управлінського аналізу, придатна для стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства*, має містити:

- об'єкт і предмет, цілі і принципи інтегрованого управлінського аналізу, їх висвітлено раніше;
- систему показників інтегрованого управлінського аналізу, здатну висвітлити три складові стратегування (інноваційну, інвестиційну, стратегічну) та придатна для стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства;
- джерела інформації, необхідні для здійснення процедур адміністрування та безпосередньо інтегрованого управлінського аналізу у стратегуванні;
- методи та моделі аналізу, застосовні до стратегування;
- способи використання результатів інтегрованого управлінського аналізу.

Система показників інтегрованого управлінського аналізу, придатна для стратегування активізації інноваційно-інвестиційного розвитку промислового підприємства, має охопити інноваційну, інвестиційну, стратегічну складові стратегування. Тому вона має бути розгорнутою.

Принципово погодившись з думкою Н. Илишевої, С. Крилова, що «серед різноманітних показників інноваційної діяльності пріоритет повинен бути відданий показникам науково-технічного рівня, конкурентоспроможності, якості, комплексності і комерційної привабливості інновацій» [8, с.121], пропонується також:

- розглядати інші показники по однорідних групах (виходячи із локального інтегрованого управлінського аналізу);
- по-друге, диференціювати аналітичні показники по трьох стадіях інноваційної діяльності, які охоплюють інноваційний процес у повному обсязі: створення інновацій, освоєння інновацій і стадія отримання результатів інноваційної діяльності.

На наш погляд, актуальними заходами щодо активізації інвестиційно-інноваційних процесів є:

- введення державного замовлення за цільовими бюджетним фінансуванням на впровадження пріоритетних інновацій;
- перехід від залишкового до програмно-цільовим принципом фінансування і планування науково-технічної сфери, безпосередньо пов'язаного з можливостями бюджету і чітким дотриманням запланованих лімітів;
- зменшення залежності від імпорту за допомогою створення вітчизняних аналогічних зразків продукції і виробництв;
- адаптація вітчизняного інноваційного законодавства до кращих світових нормативів і правил;
- розширення міжнародного співробітництва в науково-технічній сфері;
- законодавче забезпечення державного страхування інноваційних ризиків та механізму компенсації витрат, пов'язаних з патентуванням об'єктів інтелектуальної власності;
- податкове стимулювання інновацій через зниження податкових ставок, впровадження податкових канікул, введення пільгового оподаткування як установ і організацій, так і фізичних осіб, що займаються інноваційною діяльністю;
- збереження висококваліфікованого науково-технічного і виробничого потенціалу через удосконалення системи оплати праці, підвищення його реального рівня до середньоевропейського показника, поліпшення системи соціального захисту освітніх і наукових кадрів, модернізації системи освіти і зміцнення її матеріально-технічної бази [9, с.1–6];
- організація надійної фінансово-кредитної системи, яка сприятиме забезпеченню фінансовими ресурсами банків і кредитних установ, що надають довгострокові кредити для реалізації інноваційних проектів, створення банку реконструкції та розвитку, а також іпотечного банківського кредитного установи;
- вдосконалення системи трансферту технологій і оцінки об'єктів інтелектуальної власності;
- проведення міждисциплінарних науково-технічних робіт, створення державного центру по їх організації та координації, а також широкої мережі впроваджувальних інноваційних структур усіх рівнів – ланцюгів трансферту інноваційного продукту у виробництво;
- забезпечення широкого доступу до автоматизованих баз даних науково технічної інформації і створення відповідних інформаційних структур;
- початок роботи маркетингових компаній (підприємств) з прогнозного аналізу форсайтних досліджень і технологічних передбачень;
- проведення постійного моніторингу інноваційних процесів і оперативного реагування держави на особливості їх зміни.

Як бачимо, для сучасної України питання інноваційного розвитку на макро- і мікроекономічному рівнях стають все більш актуальними. це обумовлено головним чином розумінням позитивної ролі

інновацій для виходу України зі складної економічної ситуації. Сучасний стан економіки України потребує вирішення багатьох кардинальних проблем і насамперед розроблення політики інвестиційного контролінгу у міжнародному бізнесі та виходу країни на нові міжнародні ринки. Успішне проведення ринкових реформ в Україні неможливе без ефективної інноваційно-інвестиційної політики, перебудови економіки з метою створення сприятливого інвестиційного середовища. Це робить проблему формування та розвитку інвестиційних ресурсів, механізму фінансового забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств та держави, інвестиційного контролінгу у міжнародному бізнесі надзвичайно актуальною.

Інвестиційний контролінг – це система методів та інструментів, яка спрямована на підтримку інвестиційного менеджменту, що охоплює інформаційне забезпечення, планування, координацію, контроль і внутрішній консалтинг.

Контролінг інвестиційних проектів включає в себе систему моніторингу, оцінки і контроль інвестиційних проектів з метою формування управлінських рішень. Інвестиційна діяльність характеризує процес обґрунтування та реалізації найбільш ефективних форм вкладення капіталу (особливо іноземного), спрямованих на розширення економічного потенціалу підприємства. Іноземні інвестиції більш цікаві за обсягами та можливостями, але потребують ще більшого обґрунтування та доцільності впровадження інвестиційних проектів

Система інвестиційного контролінгу являє собою синтез елементів інвестиційного моніторингу та аналізу, планування і контролю, реалізація яких забезпечує вироблення альтернативних підходів при здійсненні стратегічного управління інвестиційним процесом у міжнародному бізнесі [10, с.664].

Взагалі, інструментарій контролінгу можна класифікувати за двома критеріями: сфери застосування – які завдання допомагає вирішити даний інструмент (табл. 1); періоду дії – оперативний або стратегічний.

Таблиця 1

Інструментарій контролінгу за сферами застосування

Сфера застосування	Інструментарій
Система управлінської звітності:	– звіти про господарську діяльність, зокрема зведені; – облікові форми та показники управлінського обліку; – методи аналізу звітності; – звіти міжнародної діяльності (валютно-фінансові операції)
Організація потоків інформації	Система документообігу, карта бізнес-процесів
Планування	Аналіз і оптимізація обсягу замовлень, ABC-аналіз, аналіз точки безбитковості, ступінчастий розрахунок сум покриття, аналіз вузьких місць, методи аналізу інвестиційних проектів, маржинальний аналіз, методи розрахунку комісійних винагород, функціонально-вартісний аналіз, методи логістики, аналіз життєвого циклу продукту, SWOT-аналіз, бюджетування, визначення цільових витрат, методи лінійного програмування тощо.
Моніторинг і контроль	Система раннього попередження, аналіз розривів, контроль відповідності фактичних показників плановим, аналіз витрат за центрами обліку і звітності

Таким чином, розглядаючи концепцію контролінгу в умовах глобалізації економічних процесів, необхідно виявити ступінь віддзеркалення контролінгу в системі міжнародних норм і стандартів як одній з передумов створення такої системи управління на підприємствах України. Контролінг у системі міжнародних норм і стандартів визначається як «управлінський облік», метою якого є підвищення якості управлінського обліку в глобальному масштабі. Також передумовами створення системи контролінгу є посилення міжнародної конкуренції, нестабільність навколишнього середовища.

Створюючи систему інвестиційного контролінгу у міжнародному бізнесі необхідно перш за все чітко структурувати компанію. Проведені дослідження дають змогу стверджувати, що економічні перетворення, що відбуваються в українській економіці, створюють умови для розвитку підприємств у міжнародному масштабі на підґрунті інвестиційного контролінгу.

Інвестиційна активність підприємств являє собою показник регіонального розвитку і є характеристикою ступеню інтенсивності інвестиційних процесів в регіоні. З урахуванням специфіки умов і факторів розвитку оцінюваного регіону, і спрямована на виявлення та ефективне використання інвестиційних ресурсів регіону.

Для розробки методичного інструментарію оцінки рівня інноваційно-інвестиційної активності підприємств у регіоні була проведена систематизація існуючих способів оцінки рівня інвестиційної активності на різних рівнях правління. Результати проведеного дослідження дозволити виділити наступні підходи до оцінки інноваційно-інвестиційної активності регіону, які базуються на використанні методів оцінки ефективності інвестиційних проектів:

– підходи, засновані на методі порівняння в середині регіону, що дозволяють оцінювати рівень інвестиційної активності окремих галузей;

- підходи, засновані на методі міжрегіонального порівняння, що дозволяють розрахувати інвестиційну активність і порівняти її показники між окремо взятими регіонами;
- визначення рівня інвестиційної активності регіону на основі оцінки стану і функціонування основних фондів в економіці регіону;
- підходи, засновані на оцінці ресурсної складової та фактично здійснених інвестиціях;
- підходи, засновані на оцінці інвестиційної привабливості, інвестиційного клімату, інноваційного потенціалу регіону.

Висновки. Дослідження особливостей та активізаційних програм щодо формування інвестиційного механізму в регіоні у контексті з оцінкою механізмів залучення іноземних інвестицій в Україну дала змогу зробити наступні висновки:

1. Дослідження інвестиційної привабливості України дають змогу визначити, що обсяги залучення іноземних інвестицій в економіку України у 2016 році складають майже 58,2 млрд дол. США. Хоча Світовий банк оцінює потреби України в інвестиціях у більш ніж 100 млрд дол. США. До основних країн-інвесторів належить Кіпр, Німеччина, Нідерланди, Австрія, Велика Британія, Віргінські острови, Франція, Швеція. Проаналізувавши географічну структуру іноземних інвестицій, зазначаємо, що одними з найбільших країн-інвесторів є Кіпр та Віргінські острови (Британія), які відомі в світі як офшорні зони, що надають значні податкові пільги. Цей факт наводить на думку, що, можливо, відбувається повернення українського капіталу із-за кордону. Дане припущення стає більш зрозумілим, якщо проаналізувати структуру розподілу іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) з України в країни світу. Іноземні інвестори у 2016 році намагалися вкласти свої ресурси у ті галузі економіки України, які характеризуються швидким обігом капіталу. Так, майже 32% іноземних інвестицій направлено у фінансовий та страховий сектор економіки, більше 30% – в промисловий сектор, з них майже 28% – у переробну промисловість, дещо скорочується обсяг фінансування у операції з нерухомим майном оренди, інжинірингу і становили у 2016 році 7,4%, в торгівлю направлено 11,5%, 2,6% – у будівництво, 2,7% – у діяльність транспорту, лише 1,4% – у сільське господарство та вперше за останні роки понад 5% – у професійну, наукову та технічну діяльність.

2. Досліджуючи розвиток інвестиційної діяльності промислових підприємств Одеського регіону за наведені періоди дослідження та критеріями обліку, слід відокремити *наступні узагальнення*:

- інвестиційну привабливість підприємств Одеського регіону у 2002–2017 рр. можна висвітлити високими динамічними темпами розвитку й обсягами залучення прямих іноземних і вітчизняних інвестицій;
- кінець 2008 р. – початок 2009 р. характеризуються впливом фінансово-економічної кризи, зниженням інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств, зменшенням обсягів прямих іноземних та вітчизняних інвестицій, кількості реалізованих інвестиційно-інноваційних проектів;
- при ранжуванні підприємств за інвестиційною привабливістю протягом 2010–2016 рр. слід відокремити наступні види економічної діяльності: промисловість, транспорт, оптова та роздрібна торгівля, при цьому, з достатньо високим потенціалом залишаються сфери готельного та ресторанного бізнесу у зв'язку із проведенням в Україні Євро-2012;
- інвестиції в основному сконцентровані в м. Одеса та прилягаючих до неї адміністративних районах, передусім в тих, де розміщені морські порти.

3. Обґрунтовано, що Одеський регіон володіє достатніми ресурсами для того, щоб зацікавити іноземного інвестора та є привабливим регіоном для інвестування.

4. Аналіз виконання стратегії економічного і соціального розвитку Одеського регіону за 2014–2017 рр. довів, що Стратегія соціально-економічного розвитку Одеси до 2022 року (актуалізована), затверджена рішенням Одеської міської ради від 07.12.2016 року №1321-VII, [57], виступає головним довгостроковим послідовним Планом розвитку міста та визначає основні напрямки, цілі та завдання.

Основним джерелом фінансування є власні кошти підприємств та організацій (близько 62,5%), на кошти державного та місцевих бюджетів припадає відповідно 2,1% та 3,5% усіх інвестицій. У розрізі інвестиційно-привабливих видів економічної діяльності найбільшу зацікавленість іноземних інвесторів привертають підприємства:

- промисловості – 25,8% від загального обсягу прямих інвестицій (акціонерного капіталу) міста;
- транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності – 20,7%;
- операцій з нерухомим майном – 16,7%;
- будівництва – 10,0%.
- фінансової і страхової діяльності – 3,8%.

5. Зауважено, що обласна влада проводить активну роботу в напрямку залучення прямих іноземних коштів та створення позитивного іміджу регіону. Результати проведеної у регіоні роботи знайшли своє відображення в тому, що за результатами дослідження інвестиційної привабливості регіонів України, що проводилось Київським міжнародним інститутом соціології у партнерстві з Інститутом економічних досліджень та політичних консультацій на замовлення Держінвестпроекту України.

6. Інвестиційна політика місцевих органів влади Одеського регіону здійснюється з урахуванням наступних завдань:

- реалізації регіональної політики економічного і соціального розвитку;
- проведення структурних змін, а також регіональної інвестиційної та інноваційної політики;

– аналізу діяльності об'єктів державної власності, що підпорядковані обласній державній адміністрації тощо.

У цілому, проведений аналіз за обраною проблематикою дослідження забезпечує аналітичною базою здійснення інтегрованого управлінського аналізу розвитку вітчизняних підприємств промисловості у конкурентному середовищі, дозволяє оцінити інноваційний потенціал підприємств промисловості.

Література

1. Сухарев О.С. Синергетика инвестиций : учеб.-метод. пособие / О.С. Сухарев, С.В. Шманёв, А.М. Курьянов ; под. ред. О.С. Сухарева. – М. : Финансы и статистика; ИНФРА-М, 2011. – 368 с.
2. Хрущ Н.А. Инвестиційна діяльність: сучасні стратегії та технології : [моногр.] / Н.А. Хрущ. – Хмельницький : ХНУ, 2004. – 300 с.
3. Хрущ Н.А. Корпоративне управління в Україні: процеси формування та розвитку : [моногр.] / Н.А.Хрущ. – К. : Кафедра, 2012. – 309 с.
4. Karpenko L.N. Modernization in the administration management decisions of innovative development of industry enterprises / L.N. Karpenko // Economy and management: collection of scientific works. – Vinnitsa, 2016. – V. 1 (21). – P. 109–118.
5. Яковлев А.І. Оцінка ефективності нововведень при сучасному характері економічних процесів / А. І. Яковлев // Фінанси України. – 2007. – № 7. – С. 10–22.
6. Григорук П. М. Інформаційна модель процесу прийняття рішення / П. М. Григорук, С.С. Григорук // Актуальні проблеми економічної кібернетики : колективна наукова монографія / за ред. О.Ю. Чубукової, Л. І. Антошкіної, Н. В. Геселевої. – К. : ВД «Стилос», 2012. – С. 154–171.
7. Tetiana, H., Karpenko, M.L., Olesia, F.V., Yu, S.I. & Svetlana, D. (2018). Innovative methods of performance evaluation of energy efficiency project. *Academy of Strategic Management Journal*, 17(2), 1-11.
8. Добровольський Е. Бюджетирование: шаг за шагом. / Е. Добровольский, Б. Карабанов, П. Боровков, Е. Глухов, Е. Бреслав. – 2-е изд., доп. – СПб : Питер, 2011. – 480 с.
9. Tetiana, H., Maryna, C., Lidiia, K., Michail, M., Svetlana, D. (2018). Innovative model of enterprises personnel incentives evaluation. *Academy of Strategic Management Journal*, 17(3), 1-6.
10. Voronzhak Pavlo. Base alternatives and the paradigm of impact investing development in the coordinates of globalization changes and euro integration. In Lidiia Karpenko, Pavlo Voronzhak (ed). *Proceedings of the 4 th International Conference on European Integration 2018*. Ostrava: VSBTechnical University of Ostrava, 2018, pp. 659-668. ISBN 978-80-248-4169-4, ISSN 2571-029X

References

1. Sukharev O.S. Synerhetyka ynvestytsyi : ucheb.-metod. posobyie / O.S. Sukharev, S.V. Shmanëv, A.M. Kurianov ; pod. red. O.S. Sukhareva. – М. : Fynansy y statystyka; YNFRA-M, 2011. – 368 s.
2. Khrushch N.A. Investytsiina diialnist: suchasni stratehii ta tekhnolohii : [monohr.] / N.A. Khrushch. – Khmelnytskyi : KhNU, 2004. – 300 s.
3. Khrushch N.A. Korporatyvne upravlinnia v Ukraini: protsesy formuvannia ta rozvytku : [monohr.] / N.A.Khrushch. – K. : Kafedra, 2012. – 309 s.
4. Karpenko L.N. Modernization in the administration management decisions of innovative development of industry enterprises / L.N. Karpenko // Economy and management: collection of scientific works. – Vinnitsa, 2016. – V. 1 (21). – P. 109–118.
5. Iakovliev A.I. Otsinka efektyvnosti novovveden pry suchasnomu kharakteri ekonomichnykh protsesiv / A. I. Yakovlev // Finansy Ukrainy. – 2007. – № 7. – S. 10–22.
6. Hryhoruk P. M. Informatsiina model protsesu pryiniattia rishennia / P. M. Hryhoruk, S.S. Hryhoruk // Aktualni problemy ekonomichnoi kibernetiky : kolektyvna naukova monohrafiia / za red. O. Yu. Chubukovoi, L. I. Antoshkinoi, N. V. Heselevoi. – K. : VD «Stylos», 2012. – S. 154–171.
7. Tetiana, H., Karpenko, M.L., Olesia, F.V., Yu, S.I. & Svetlana, D. (2018). Innovative methods of performance evaluation of energy efficiency project. *Academy of Strategic Management Journal*, 17(2), 1-11.
8. Dobrovolskyi E. Biudzhetyrovanye: shah za shahom. / E. Dobrovolskyi, B. Karabanov, P. Borovkov, E. Hlukhov, E. Breslav. – 2-e izd., dop. – SPb : Pyter, 2011. – 480 s.
9. Tetiana, H., Maryna, C., Lidiia, K., Michail, M., Svetlana, D. (2018). Innovative model of enterprises personnel incentives evaluation. *Academy of Strategic Management Journal*, 17(3), 1-6.
10. Voronzhak Pavlo. Vase alternatives and the paradigm of impact investing development in the coordinates of globalization changes and euro integration. In Lidiia Karpenko, Pavlo Voronzhak (ed). *Proceedings of the 4 th International Conference on European Integration 2018*. Ostrava: VSBTechnical University of Ostrava, 2018, pp. 659-668. ISBN 978-80-248-4169-4, ISSN 2571-029X

Рецензія/Peer review : 22.08.2018
Надрукована / Printed : 04.09.2018
Рецензент: д. е. н., проф. Хрущ Н. А.